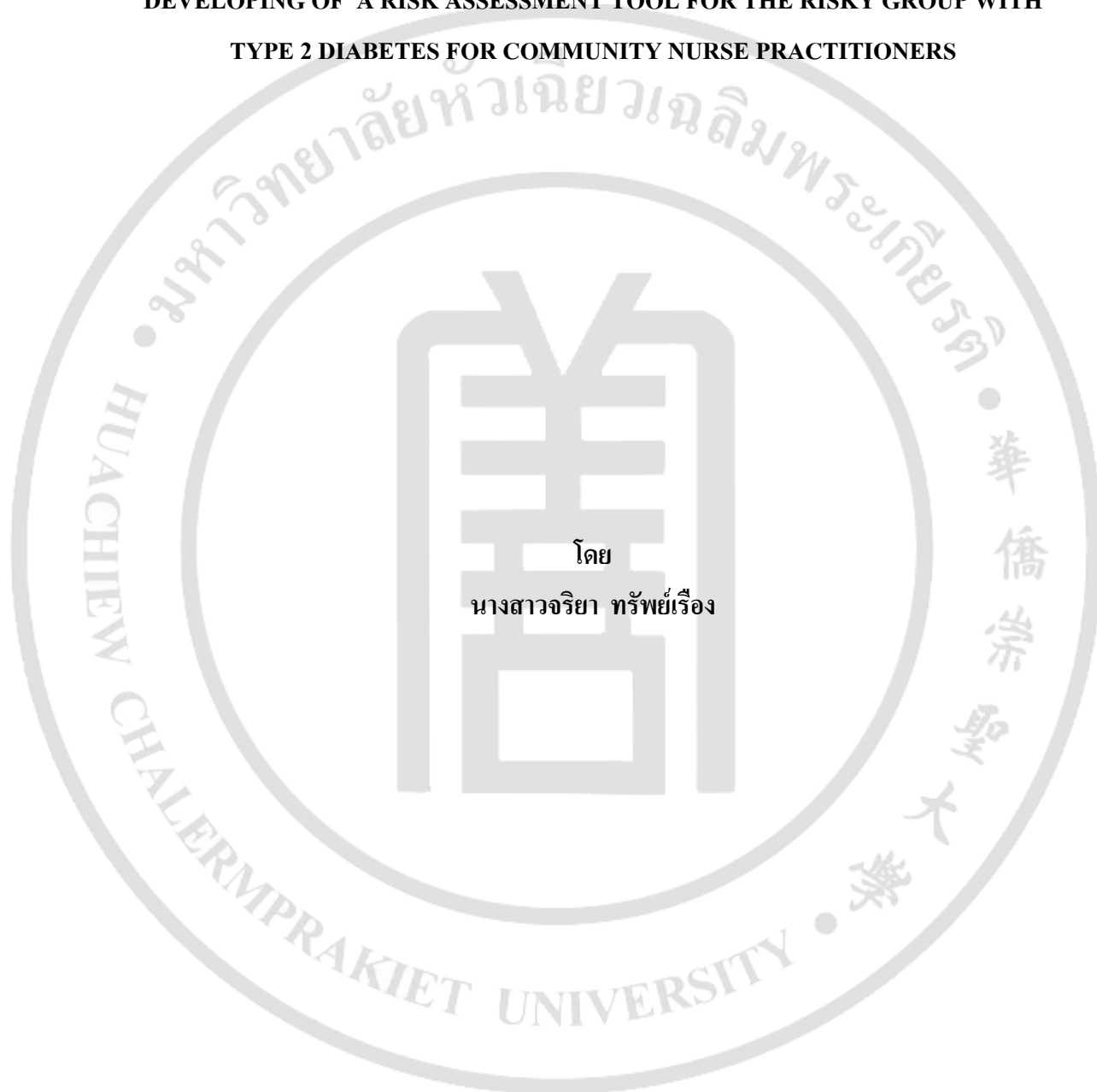

การพัฒนาแบบประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวานชนิดที่ 2

สำหรับพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน

DEVELOPING OF A RISK ASSESSMENT TOOL FOR THE RISKY GROUP WITH
TYPE 2 DIABETES FOR COMMUNITY NURSE PRACTITIONERS

โดย

นางสาวจริยา ทรัพย์เรือง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

พ.ศ. 2553

วิทยานิพนธ์ การพัฒนาแบบประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวานชนิดที่ 2
สำหรับพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน
Developing of a Risk Assessment Tool for the Risky Group with
Type 2 Diabetes for Community Nurse Practitioners

ชื่อนักศึกษา นางสาวจรรยา ทรัพย์เรือง
รหัสประจำตัว 494030
สาขาวิชา การพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน
ปีการศึกษา 2553

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ และสำนักงานคณะกรรมการ
การอุดมศึกษา ได้ตรวจสอบและอนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม พ.ศ. 2553

_____ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรณราย แสงวิเชียร)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

_____ ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.รัชณี นามจันทร์)

_____ กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร.กนกพร นทีธนสมบัติ)

_____ กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หทัยชนก บัวเจริญ)

_____ กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ทวิศักดิ์ กสิผล)

_____ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงาน
(นายแพทย์เจษฎา พันธวาศิษฏ์) คณะกรรมการการอุดมศึกษา

วิทยานิพนธ์	การพัฒนาแบบประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวานชนิดที่ 2 สำหรับพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน Developing of a Risk Assessment Tool for the Risky Group with Type 2 Diabetes for Community Nurse Practitioners
ชื่อนักศึกษา	นางสาวจริยา ทรัพย์เรือง
รหัสประจำตัว	494030
สาขาวิชา	การพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน
ปีการศึกษา	2553

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงบรรยายครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวานชนิดที่ 2 สำหรับพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน การดำเนินการศึกษาประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดโครงสร้างและองค์ประกอบของแบบประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวานชนิดที่ 2 โดยศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแบบประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวานชนิดที่ 2 พร้อมกับวิเคราะห์ความหมายของปัจจัยเสี่ยงที่ก่อให้เกิดโรคเบาหวานชนิดที่ 2 และกำหนดองค์ประกอบในโครงสร้างของแบบประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวานชนิดที่ 2 2) การหาคุณภาพของแบบประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวานชนิดที่ 2 โดยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ได้ค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (CVI) ของแบบประเมินพฤติกรรมด้านการบริโภคอาหารไม่ได้สัดส่วนเท่ากับ 0.80 พฤติกรรมด้านการขาดการออกกำลังกายเท่ากับ 0.80 และพฤติกรรมด้านความเครียดเท่ากับ 0.83 ส่วนการตรวจสอบความเที่ยงพบว่า ค่าคะแนนความเที่ยงรวมเท่ากับ 0.79 และค่าคะแนนความเที่ยงของแบบประเมินพฤติกรรมด้านการบริโภคอาหารไม่ได้สัดส่วนเท่ากับ 0.77 พฤติกรรมด้านการขาดการออกกำลังกายเท่ากับ 0.80 พฤติกรรมด้านความเครียดเท่ากับ 0.83 3) การวิเคราะห์และสรุปรูปแบบโครงสร้างและองค์ประกอบของแบบประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวานชนิดที่ 2 โดยศึกษาในกลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิงที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไป ที่อยู่ในชุมชนหมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 2 ตำบลบางกระเบา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จำนวน 245 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ การวัดความดันโลหิต การหาค่าดัชนีมวลกาย (BMI) การวัดเส้นรอบเอว การประเมินพฤติกรรมเสี่ยงในเรื่องการบริโภคอาหารไม่ได้สัดส่วน การขาดการออกกำลังกายและความเครียด

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันและการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์การถดถอยพหุคูณ

ผลวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับค่าระดับน้ำตาลในเลือดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เส้นรอบเอว ($r=0.288$) ค่าความดันโลหิตซิสโตลิก ($r=0.234$) อายุ ($r=0.224$) ค่าดัชนีมวลกาย ($r=0.208$) และการบริโภคอาหารไม่ได้สัดส่วน ($r=0.137$) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณพบว่า ปัจจัยที่สามารถทำนายระดับน้ำตาลในเลือด ได้แก่ เส้นรอบเอว ความดันโลหิตซิสโตลิก และการบริโภคอาหารไม่ได้สัดส่วน ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (Beta) เท่ากับ 0.288, 0.175 และ 0.130 ตามลำดับ ปัจจัยทั้งสามรวมกันมีค่าสัมประสิทธิ์ในการทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.129 ผู้วิจัยได้นำปัจจัยทั้งสามมาสร้างแบบประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวานชนิดที่ 2 โดยได้นำค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐานของแต่ละปัจจัยมาคำนวณเพื่อหาค่าถ่วงน้ำหนักความเสี่ยง และแบ่งระดับความเสี่ยงเป็น 3 ระดับ คือ ระดับที่ 1 มีความเสี่ยงต่ำ หมายความว่าผู้ให้บริการต้องให้คำแนะนำและติดตามการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเสี่ยงของผู้ใช้บริการเป็นระยะ ระดับที่ 2 มีความเสี่ยงปานกลาง หมายความว่าผู้ให้บริการต้องให้คำแนะนำและติดตามการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเสี่ยงของผู้ใช้บริการอย่างสม่ำเสมอ และระดับที่ 3 มีความเสี่ยงสูง หมายความว่าผู้ให้บริการต้องให้คำแนะนำและติดตามการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเสี่ยงของผู้ใช้บริการอย่างใกล้ชิด

พยาบาลเวชปฏิบัติชุมชนควรนำแบบประเมินไปใช้ในการประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ไปใช้ในการประเมินและคัดกรองผู้รับบริการที่อาศัยอยู่ในชุมชน เพื่อวางแผนป้องกันและลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวานชนิดที่ 2 แก่บุคคล กลุ่มคนและชุมชนต่อไป

คำสำคัญ : โรคเบาหวานชนิดที่ 2 แบบประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวานชนิดที่ 2 พยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน

Thesis Title Developing of a Risk Assessment Tool for the Risky Group with Type 2 Diabetes for Community Nurse Practitioners

By Miss Jariya Supruang

Identification No 494030

Degree Master of Nursing Science Program (M.N.S)

Major Community Nurse Practitioner

Academic Year 2010

ABSTRACT

The objective of the descriptive research was aimed to develop the risk assessment tool for type-2 diabetes for community nurse practitioners . This research consisted of three steps : 1) framing structures and components of the risk assessment tool for type-2 diabetes , which was developed by reviewing the relevant literatures , analyzing meaning of risk factors influencing type-2 diabetes , and determining the components of risk assessment tool for type-2 diabetes . 2) determining the quality of the risk assessment tool for type-2 diabetes , which was occurred by using the content validity index (CVI) . It was found that content validity index (CVI) was 0.80 , 0.80 , 0.83 , for unbalanced diet , lack of exercise , and stress , respectively . Regarding to reliability , the overall reliability was 0.79 while it represented 0.77 , 0.78 , and 0.83 for unbalanced diet , lack of exercise , and stress , respectively , and 3) analyzing and summarizing the model of structure and components of risk assessment tool for type-2 diabetes . There were two hundred forty five samples in this study . These samples were male and female risky people, who were over thirty-five years old . They resided in the community Moo.1 and Moo.2 , Bangkrabao , Nakornchaisri , Nakornprathom Province . Data collection was conducted by interviewing , measuring blood pressure , calculating the body mass index (BMI) , measuring waistline , and evaluating the risky behavior of unbalanced diet , lack of exercise , and measuring stress . The descriptive statistics , Pearson's Correlation analysis and Multiple Regression Correlation were used in this study .

The results found that factors significantly associated with blood sugar included waistline ($r = 0.288$), systolic blood pressure ($r = 0.234$), age ($r = 0.224$), BMI ($r = 0.208$), and unbalanced diet ($r = 0.37$). The analysis of Multiple Regression showed that the potential predictive factors for blood sugar included waistline ($\beta = 0.288$), systolic blood pressure ($\beta = 0.175$), and unbalanced diet ($\beta = 0.130$). All three factors provided the predictive coefficient $R^2 = 0.129$. The researcher employed all these factors to develop the risk assessment tool for type-2 diabetes. Each factor had been calculated to weight the risk by the standard coefficient. The risk was divided into three levels. First level was low risk of type 2 diabetes, which meant the healthcare provider provided the suggestion and followed up behavioral alteration periodically. Second level was moderate risk of type-2 diabetes, which meant the healthcare provider provided the suggestion and followed up behavioral alteration regularly. Finally, third level was high risk of type 2 diabetes, which meant the healthcare provider provided the suggestion and followed up behavioral alteration closely.

Community nurse practitioner should apply this risk assessment tool for type-2 diabetes in order to assess and screen all clients in the community. Moreover, community nurse practice could be able to plan for prevention and reduce the risk of type-2 diabetes for individual, group, and community.

Keyword : Type 2 diabetes, Risk Assessment Tool for Type 2 Diabetes, Community Nurse Practitioner .

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก อาจารย์ ดร.กนกพร นทีชนสมบัติ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หทัยชนก บัวเจริญ และอาจารย์ ดร.ทวิศักดิ์ กสิผล อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่ายิ่งในการให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาทั้งในและนอกเวลาทำงานตลอดจนทั้งตรวจแก้ไขและเสนอแนะเพิ่มเติมให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สมบูรณ์ครบถ้วน ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.รัชณี นามจันทรา ประธานคณะกรรมการสอบ อาจารย์นายแพทย์ เจษฎา พันธุวาศิษฏ์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาแก้ไขและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ยิ่ง และขอขอบคุณอาจารย์บุญจันทร์ วงศ์สุนทรรัตน์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติการพยาบาลชั้นสูง สาขาอายุรศาสตร์-ศัลยศาสตร์ : โรคเบาหวาน คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี ที่กรุณาให้คำปรึกษา และแนะนำเรื่องการพัฒนาแบบความเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ให้สมบูรณ์ขึ้น

ขอขอบคุณอาจารย์ ดร.ถนอม แก้วภักดี ที่ได้สละเวลาอันมีค่าให้คำแนะนำและเป็นที่ยอมรับ โดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย พร้อมทั้งสนับสนุนทุนการศึกษาและทำวิจัยครั้งนี้ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญยิ่งที่ทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงได้

ขอขอบคุณอาจารย์อัจฉรา เลหาชัย หัวหน้าตึกสูติ-นรีเวช ชั้น 14E และผู้ร่วมงานทุกท่านที่ให้การสนับสนุนการศึกษาระดับปริญญาโท นายกองค้ำการบริหารส่วนตำบลท่าตำหนัก อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านของหมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 3 ตำบลบางกระเบา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม อาจารย์พัชรี พิณฐธยานันท์ พี่สิริชชา พี่อ้อมใจ จิราพร และน้องนักศึกษา มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ชั้นปีที่ 4 ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงลงได้

ขอขอบพระคุณ คุณตา คุณยาย คุณพ่อ คุณแม่ ที่ได้อบรมสั่งสอนให้ลูกมีความพากเพียรพยายามอดสาหัสในการศึกษา ขอขอบคุณน้องสาว เพื่อนทุกคน ที่ให้กำลังใจมาโดยตลอด ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยทุกท่าน ที่คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือตลอดการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

ขอขอบคุณคณาจารย์ประจำหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชนและคณาจารย์พิเศษทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาอันมีค่ายิ่งแก่ข้าพเจ้า

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ที่ได้เป็นแหล่งประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และคุณธรรมแก่ผู้วิจัย ซึ่งผู้วิจัยจักได้นำสิ่งเหล่านี้ไปใช้พัฒนาทั้งในหน้าที่การงานของวิชาชีพ ในชีวิตประจำวันและสังคมอย่างมีคุณภาพ และนำความรู้ไปสร้างประโยชน์แก่ประเทศชาติบ้านเมืองสืบไป